

Perspectief
op de criminaliteitsbestrijding
2016-2021

Openbaar Ministerie

Parket Procureur-Generaal

Curaçao | Sint Maarten | Bonaire, Sint Eustatius & Saba

mei 2016

Algemeen

Met dit perspectief op de criminaliteitsbestrijding presenteert het Parket Procureur-Generaal van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn visie op de rechtshandhaving voor de komende jaren en de wijze waarop het daaraan invulling wil geven. Wat zijn de ambities? Waar staat het OM nu en waar wil het naartoe? Welke rol wil het OM zelf vervullen in de criminaliteitsbestrijding en welke verwachtingen heeft het van het bestuur, de veiligheidspartners en maatschappelijke organisaties, burgers, bedrijven en de samenleving als geheel?

Een perspectief is geen actieplan maar een koersbepaling. Deze is richtinggevend voor de concretisering van beleid en acties in de jaarplannen van de verschillende parketten. Het geeft evenmin een uitputtend overzicht van het beleid op alle thema's waarop het OM actief is. De focus ligt op belangrijke ontwikkelingen en vernieuwingen die het OM – samen met de partners en de samenleving – de komende jaren wil realiseren en schetst de grote, strategische lijnen waarlangs deze hun beslag kunnen krijgen.

De afgelopen jaren zag het OM zich geconfronteerd met een toename van onderzoeken naar zwaardere en ondermijnende vormen van criminaliteit. De bedreigingen vanuit de (internationale) georganiseerde misdaad zijn onverminderd groot, zo niet groter dan ooit. Tegelijkertijd zijn de landen qua infrastructuur en instituties op dit moment nog onvoldoende opgewassen tegen deze criminaliteit, die juist de kwetsbare schaal van jonge democratieën en kleinschalige samenlevingen opzoekt om zich te nestelen. Dit leidt tot integriteitsschendingen en breuklijnen in de rechtsstaten. Naast deze landoverstijgende criminaliteitsvormen zijn ook de high impact criminaliteit en de veelvoorkomende criminaliteit onverminderd bronnen van grote zorg, omdat die van directe invloed zijn op het (on)veiligheidsgevoel van burgers en ondernemers.

Waar de criminaliteit zich verder heeft ontwikkeld, heeft de rechtshandhaving zich in de afgelopen jaren nog onvoldoende weten te organiseren om een adequaat antwoord te geven. Het Caribisch deel van het Koninkrijk geldt nog teveel als broeinest van zware criminaliteit, met alle negatieve gevolgen van dien. Die situatie kunnen wij ons allen niet langer permitteren. Bevolking en samenleving moeten erop kunnen vertrouwen dat zowel de criminaliteit met een grote directe invloed op het veiligheidsgevoel, als de minder zichtbare maar minstens zo schadelijke ondermijnende criminaliteit, adequaat wordt bestreden. Daarvoor zijn effectieve interventies nodig die zichtbaar, merkbaar en herkenbaar zijn voor slachtoffers, daders en de samenleving als geheel.

Het strafrecht draagt hieraan bij door correctie en afkeuring van crimineel gedrag en herstel van de geleden schade. Dit instrument is echter repressief van aard: per definitie 'achteraf' en daardoor slechts beperkt effectief in het voorkómen van criminaliteit. De verwachtingen ten aanzien van strafrechtelijk ingrijpen alléén mogen dan ook niet te hoog zijn. Het strafrecht is niet in staat alle veiligheidsproblemen op te lossen. Daarom wordt naast het afdoen van strafzaken het overleg en de samenwerking gezocht met

partners om tot gezamenlijke interventie- en preventiestrategieën te komen. Het OM ziet daarin voor zichzelf een initiërende rol weggelegd.

De noodzaak en urgentie om te investeren in een kwalitatieve en organisatorische doorontwikkeling van de rechtshandhaving is groot en wordt breed gevoeld. Het is in het belang van alle landen afzonderlijk maar ook van het Koninkrijk als geheel dat in de verschillende landen een brede, goed georganiseerde, doelmatige en professionele rechtshandavingsketen wordt gepositioneerd, die in staat én gemotiveerd is alle criminaliteitsvormen aan te pakken. Het OM rekent het tot zijn taak en verantwoordelijkheid hiertoe het initiatief te nemen. Het rekent daarbij op de samenwerking met de partners, het bestuur en de samenleving zelf.

1. Ambities en strategieën

De ambitie van het OM is het leveren van een effectieve bijdrage aan een veilige en rechtvaardige samenleving en het bieden van stevige waarborgen voor een integere democratische rechtsstaat. Alle inspanningen van de afgelopen jaren ten spijt, hebben die nog niet geleid tot de gewenste resultaten. Dat is de ongemakkelijke werkelijkheid die onder ogen gezien moet worden. Het OM zet in op een definitieve ommekeer en de concrete vraag is hoe. De strategie van het OM is gebouwd op drie pijlers:

- I. (door)ontwikkeling van een integrale aanpak,
- II. verbetering van de verbinding en communicatie met de samenleving, en
- III. (door)ontwikkeling van een professionele OM-organisatie.

De acties die concreet kunnen bijdragen aan de uitvoering van deze strategie, worden beschreven in de jaarplannen van de verschillende parketten. Hierdoor is ruimte voor het noodzakelijke maatwerk per land, kan jaarlijks toetsing plaatsvinden van de stand van zaken en zijn er herijkingsmogelijkheden. Hieronder worden de drie strategische pijlers op hoofdlijnen uitgewerkt.

I. (door)ontwikkeling van een integrale aanpak

Een gezamenlijk willen en handelen

De huidige omvang en organisatie van de opsporingsdiensten is ontoereikend om de criminaliteit het hoofd te kunnen bieden. Dit zorgt ervoor dat criminelen onvoldoende worden afgeschrikt en vaak ongemoeid hun gang kunnen gaan omdat zij de hete adem van justitie niet in hun nek voelen. Het is echter een onvermijdelijk gegeven dat de beschikbare middelen voor opsporing en vervolging schaars zijn. De economische realiteit in de landen zal daar de komende jaren geen noemenswaardige verandering in brengen. Uitgangspunt moet daarom zijn dat met dezelfde (personele en geldelijke) middelen méér gedaan wordt. Dat betekent dat een strategie moet worden ontwikkeld

waarmee de slagkracht van de handhavingsaanpak structureel en over de gehele linie wordt vergroot, zowel in termen van repressie als preventie.

Strafrechtelijke interventies hebben een groter maatschappelijk effect als deze niet geïsoleerd plaatsvinden, maar onderdeel zijn van een brede, gezamenlijke strategie van het veiligheidsnetwerk. Deze zogeheten integrale aanpak houdt in dat organisaties met verschillende disciplines gemeenschappelijke doelen en ambities stellen en onderling samenwerken om deze te verwezenlijken. Concreet betekent dat gebruik maken van elkaars expertise, capaciteit en/of bevoegdheden en het delen van informatie. Afhankelijk van het probleem organiseert zich dan het netwerk dat in staat is actie te ondernemen en worden gezamenlijk de meest effectieve en kansrijke interventie- en preventiestrategieën bepaald. Daarmee is een integrale aanpak een combinatie van capaciteit, kwaliteit, diversiteit, selectiviteit en het betrekken van andere strategieën dan alleen strafrechtelijk opsporen en vervolgen.

Het veiligheidsnetwerk omvat niet alleen strafrechtelijke partners, maar ook het (openbaar) bestuur, de diverse handhavingsdiensten en alle mogelijke relevante (semi-) publieke en private partijen in de samenleving. Juist die publiek-private samenwerking en de deelname van onconventionele partners maakt de integrale aanpak krachtig. Dit vereist commitment van alle betrokken partners en een sterke verbinding met de samenleving. De noodzakelijke verbetering van die verbinding met de samenleving vormt daarom de tweede strategische pijler.

De meerwaarde van de integrale aanpak zit in het hybride karakter ervan, waardoor veel meer mogelijkheden ontstaan om een passende reactie te laten volgen op crimineel gedrag, of juist om dergelijk gedrag te voorkomen. Te denken valt aan het afpakken van crimineel vermogen, bestuurlijke handhaving en het opwerpen van bestuursrechtelijke barrières, de inzet van multidisciplinaire teams, alternatieve afdoeningsmodaliteiten en het beperken van de instroom van overtreders door preventie, resocialisatie, nazorg en het betrekken van sociaal-maatschappelijke partners. Vanuit de overtuiging dat de rechtshandhaving het niet redt met strafrechtelijk ingrijpen alléén, zal de komende jaren meer op deze alternatieve netwerkinterventies worden ingezet en zal blijvend gezocht worden naar nieuwe geschikte partners.

De sleutel tot een succesvolle integrale aanpak is een optimale inzet en benutting van de capaciteit, expertise, bevoegdheden en informatie van de partners. Dit veronderstelt een goede samenwerking en wederkerige relaties. De integrale aanpak vereist commitment met de doelen en ambities, inzet, energie, openheid en flexibiliteit van alle betrokken partners. Bureaucratie, domeingedrag en dubbele agenda's werken contraproductief. Essentieel is een gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid, onderling vertrouwen, urgentie en "wij"-denken. Het OM stelt zich nadrukkelijk open voor de belangen van partners en wil zich door hun prioriteiten en strategieën laten beïnvloeden.

De netwerkaanpak vergt consequente monitoring en het aanspreken op elkaars taken en verantwoordelijkheden. Behaalde resultaten moeten worden gemarkeerd en die credits gelden voor alle participerende partners. De precieze rol en positie van de partners in de integrale aanpak moet nader worden uitgewerkt. Daarbij is erkenning van positie, belangen en bevoegdheden essentieel. Dit leidt wederzijds tot realiteitszin en begrip en kan teleurstelling en frustratie voorkomen. Op dit moment is het OM nog leidend in de ontwikkeling van een integrale aanpak, het zoeken naar geschikte partners en het stellen van gemeenschappelijke doelen. Het OM zal zich ervoor inzetten dat de partners gezamenlijk met het OM deze voortrekkersrol op zich gaan nemen.

II. verbetering van de verbinding en communicatie met de samenleving

Informeren en mobiliseren

Een duurzame omslag naar een veiliger, rechtvaardiger samenleving met minder criminaliteit en meer integriteit kan niet worden bereikt zonder die samenleving zelf veel nadrukkelijker te betrekken. De vicieuze cirkel van cliëntelisme en eigen belang moet worden doorbroken door meer vertrouwen in wet en recht. Vrijwel alle anti-corruptiedeskundigen hameren op de strategische rol van de pers en de *civil society* in deze cultuuromslag. Doorslaggevend is dat er een collectief bewustzijn en een publieke opinie ontstaan die leiden tot activistische betrokkenheid van burgers, bedrijven, sociaal-maatschappelijke organisaties en de media. Op die manier kan de samenleving zich ontpoppen tot een essentiële partner in de omslag naar een *culture of legality and justice*, waarin desinteresse, gelatenheid en cynisme onder de bevolking ('wegkijken', het 'normaal' vinden van criminaliteit en 'geen geloof hebben' in handhavingsdiensten), is teruggedrongen, waarin crimineel gedrag collectief wordt afgekeurd en sprake is van normbesef en gedeelde waarden.

Dit is een alternatieve manier, naast het strafrechtelijk ingrijpen, waarop criminaliteit kan worden teruggedrongen en de ondermijnende 'grote vissen' in hun nu nog brede maatschappelijke basis kunnen worden getroffen. Rechtshandhavingsdiensten kunnen het niet alleen. Als de samenleving zelf niet zijn verantwoordelijkheid neemt en zich niet teweer stelt tegen wetteloosheid en corruptie, heeft strafrechtelijk ingrijpen slechts een tijdelijk effect en verschijnen er na verloop van tijd weer andere spelers op het toneel. Juist de samenwerkende 'tangbeweging', van enerzijds strafrechtelijke handhaving en anderzijds het opvoeren van de druk van onderuit de samenleving, biedt de meeste garantie op duurzame resultaten.

Deze omslag is onmogelijk zonder een breed draagvlak voor het OM en de diverse handhavingsdiensten, en de wijze waarop deze optreden. Dat draagvlak bestaat onder andere uit vertrouwen in de integriteit en deskundigheid en begrip voor de gemaakte keuzes en gestelde prioriteiten. De samenleving met zijn diverse bevolkingsgroepen, organisaties, instellingen en bedrijven is 'stakeholder' van de rechtstaat en daarmee ook van het OM dat die rechtstaat moet beschermen. De samenleving heeft een duidelijk

belang bij goed functionerende diensten en zal deze daarom in beginsel willen steunen. Draagvlak is echter niet vanzelfsprekend.

Het OM onderkent dat zijn draagvlak is geërodeerd en momenteel onvoldoende aanwezig is. Prioriteit is dat dit hersteld en vergroot wordt. Dat leidt tot een betere relatie met de samenleving en meer actieve steun en inbreng van de diverse partijen uit die samenleving. Dit fenomeen kan zich ontwikkelen tot een belangrijke tegenkracht daar waar criminogene factoren, personen en gedragingen zich manifesteren. Het maatschappelijk middenveld eist zo zijn plek op en neemt zijn verantwoordelijkheid. Deze positieve krachten gericht op wettigheid en rechtvaardigheid zijn meer dan welkom en moeten gekoesterd en benut worden: de samenleving zelf moet onderdeel zijn van een zogeheten *coalition of the willing*.

Om de tegenkrachten te activeren, zal het OM de samenleving voortdurend moeten informeren en mobiliseren. Daarbij is het zaak te zoeken naar (ook onverwachte) sleutelfiguren met gezag en moreel leiderschap op het gebied van normen en waarden, integriteit, opvoeding en onderwijs. Te denken valt aan kerken, scholen, buurthuizen en andere lokale basisorganisaties op 'grassroot'-niveau, zoals vrijwilligersorganisaties, brancheverenigingen, sportclubs en wijkcomités. Gezien de regelmatige schokken die door de samenleving gaan als gevolg van grove geweldsdelicten of blootgelegde integriteitsschendingen, zijn er gelegenheden te over om concrete stappen te zetten en deze personen of instellingen aan te spreken. Door hen als partij te betrekken bij de veiligheidsonderwerpen en onderdeel te maken van de netwerkbenadering, wordt een aanzienlijk groter maatschappelijk effect bereikt.

Dit betrekken van de samenleving moet gebeuren vanuit de gedachte dat het OM ook veel te betekenen heeft voor de gemeenschap: niet alleen genoegdoening, steun, bescherming en begrip, maar ook meer praktische en concrete zaken zoals gerichte aandacht voor wijkproblematiek, het organiseren van inloopspreekuren, het geven van voorlichting op scholen, wijkbureaus of buurthuizen, het bieden van de mogelijkheid om misdaden anoniem te melden, etc. Dit vraagt om een nieuwe rol en attitude van het OM en zijn medewerkers, waarop in hoofdstuk 2 nader wordt ingegaan.

Het OM investeert fors in het proactief en begrijpelijk uitleggen van zijn handelen en beslissingen en het aantrekkelijk uitdragen van de boodschap die het wil overbrengen, zowel binnen als buiten de rechtszaal. Een goede communicatie is het noodzakelijke vehikel waarmee de samenleving kan worden bereikt en aangesproken, en waarmee het draagvlak kan worden vergroot. Dit kan gedaan worden aan de hand van concrete (beeldbepalende) zaken of themazittingen, maar kan ook zonder een directe aanleiding. Gedacht kan worden aan het verstrekken van achtergrondinformatie over het werk en de organisatie van het OM via social media, het organiseren van workshops en open dagen, en het geven van voorlichting op scholen, in buurthuizen in de wijken of elders in de samenleving.

III. (door)ontwikkeling van een professionele OM-organisatie

Deskundig, zorgvuldig, efficiënt en transparant

Het verwezenlijken van de gestelde ambities vraagt veel van alle betrokken instanties, ook van het OM zelf. De (door)ontwikkeling van een sterke, professionele en moderne OM-organisatie, die in staat is uitvoering te geven aan de acties en strategieën, vormt daarom de derde strategische pijler. De interne organisatie en werkprocessen moeten over de gehele linie verder professionaliseren: van administratieve ondersteuning tot aan officieren van justitie, en van bedrijfsvoering tot aan persvoorlichting. Het klassieke product moet goed zijn en daartoe dient een aantal kerncompetenties op orde te zijn.

✓ **Deskundigheid**

De juridische kwaliteit van de gepleegde interventies is cruciaal voor de legitimiteit en effectiviteit van het optreden van het OM. Dit vraagt om hoogwaardige professionals, die in staat zijn zowel aan de voorkant van het strafrechtelijke proces als gedurende het verdere verloop daarvan snel de juiste beslissingen te nemen en ervoor te zorgen dat die beslissingen adequaat worden uitgevoerd. Dat stelt hoge eisen aan de competenties van medewerkers. Vanzelfsprekend moet het klassieke, juridische vakmanschap op orde zijn, maar ook moet telkens de juiste capaciteit en expertise worden ingezet en dient sprake te zijn van collegiale ondersteuning. Te denken valt aan (het organiseren van) tegenspraak, evaluatie, intervisie en meervoudige bezetting tijdens de zitting. Een open instelling van collega's en betrokkenheid van leidinggevendenden is hierbij geboden.

De eerste ontwikkelingen op dit terrein zijn ingezet. Zo gaat een centraal kennis- en kwaliteitscentrum de inventarisatie, coördinatie en registratie van alle opleidingen, trainingen en cursussen verzorgen, is een aantal criminaliteitsvormen verdeeld over de parketten benoemd tot dieptespecialisme, is de eigen officiersopleiding van start gegaan en wordt een methode ontwikkeld waarmee in strafzaken actief kwetsbaarheden worden opgezocht zodat hierop kan worden gereflecteerd en geacteerd.

✓ **Zorgvuldigheid**

De aard en urgentie van het werk van het OM noodzaken tot de grootst mogelijke zorgvuldigheid. Het gaat immers om ingrijpende handelingen en beslissingen met een grote impact op de betrokken individuele burger(s) en de samenleving als geheel. Dat betekent dat constant sprake moet zijn van nauwkeurige belangenafwegingen, correcte bejegening, een passend communicatie- en persbeleid, overzichtelijke administratie en dossierstromen, alsmede adequate afhandeling van internationale rechtshulpverzoeken.

De omgang met slachtoffers is tot prioriteit benoemd; zij zijn voor het OM geen bijzaak maar hoofdzaak. Daarnaast wordt de afhandeling en registratie van in- en uitgaande internationale rechtshulpverzoeken geconcentreerd in een deskundig Internationaal Rechtshulp Centrum (IRC). Tot slot gaat extra aandacht uit naar de afhandeling van correspondentie, zodat brieven tijdig en door de juiste persoon worden beantwoord.

✓ **Efficiëntie**

Verdachten en slachtoffers moeten kunnen rekenen op een voortvarende afhandeling van zaken, zodat iedereen zo snel mogelijk weet waar men aan toe is. Daarnaast moeten executietaken adequaat worden uitgevoerd: een geloofwaardige rechtshandhaving staat of valt met daadwerkelijke, snelle en volledige tenuitvoerlegging van opgelegde straffen en maatregelen. Verder moeten alternatieve afdoeningsmogelijkheden worden ontwikkeld die eenvoudiger, sneller en goedkoper zijn, zoals OM-afdoeningen, de ZSM-aanpak, (super)snelrecht, mediation, herstelbemiddeling, Hura, Jasap, etc.

Een optimaal functionerende interne OM-organisatie is randvoorwaardelijk voor het realiseren van efficiëntievergrotingen. De bedrijfsvoering vervult hierin een cruciale, faciliterende rol. Dat betekent dat het ten dienste staat van een perfecte uitvoering van het primaire proces. Het moet zorgen voor de inrichting en versnelling van (logistieke) werkprocessen, een goed personeelsbeleid, de beschikbaarheid van actuele en accurate management- en sturingsinformatie, een moderne ICT, etc. Voor een breder effect, wordt de nadruk gelegd op samenwerking met de bedrijfsvoering van partners.

✓ **Transparantie**

Het OM moet uitleggen wat het doet en waarom het dat doet, dus open en duidelijk zijn over de werkwijze die het hanteert, de afwegingen die het maakt en de beslissingen die worden genomen. Meer transparantie leidt tot meer begrip en draagvlak. Dit stelt aanzienlijke eisen aan de communicatie en vergt daarnaast uniformiteit tussen de parketten, zodat het OM voorspelbaar is in zijn doen en laten. De samenleving moet weten en begrijpen waar het OM voor staat en hoe het daaraan uitvoering geeft.

Een belangrijk onderdeel van het bevorderen van de transparantie is de vaststelling en publicatie van aanwijzingen en richtlijnen die het werkveld van het OM en zijn partners betreffen. Daarnaast is de ontwikkeling van een proactief en toegankelijk pers- en communicatiebeleid topprioriteit. Woordvoering, voorlichting en het onderhouden en uitbreiden van netwerken wordt beschouwd als vak apart en fulltime functie.

2. Rol en taak OM

Het OM wordt meer dan voorheen extern gericht. Het is van oudsher wettelijk belast met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en is als enige instantie bevoegd verdachten voor de strafrechter te brengen. De ambities reiken echter verder in het huidige tijdsgewricht, waarin het dweilen met de kraan open is omdat de criminaliteit zich diep in de samenleving heeft genesteld en sprake is van verwevenheid van onder- en bovenwereld. Het OM wil, gezien zijn cruciale positie, vanuit het veiligheidsnetwerk brede initiatieven ontplooiën en de tegenaanval inzetten. Met behulp van innovatieve strategieën wil het OM de komende jaren samen met partners, bestuur en samenleving de criminaliteit een duurzame slag toebrengen. Dit vereist een andere rol en werkwijze, een ijzersterke informatiepositie en een focus op een aantal specifieke taken.

Nieuwe rol

Het OM zal zichzelf opnieuw moeten uitvinden om een stap verder te kunnen gaan dan de klassieke 'verticale' rol van magistratelijke instantie die opsporingsonderzoeken aanstuurt en beslist over de vervolging, waarin het zaaksgeoriënteerd is. Er moet een nieuwe, 'horizontale' rol worden ontwikkeld, die gericht is op het realiseren van brede, duurzame effecten. In die nieuwe rol is het OM meer georiënteerd op de omgeving en staat het midden in de samenleving. Het OM wil een toegankelijke veiligheidspartner zijn, die als gelijkwaardige partij het overleg en de samenwerking zoekt met relevante partijen om tot gezamenlijke interventie- en preventiestrategieën te komen. Het gaat daarbij om aspecten zoals legitimiteit, draagvlak, zichtbaarheid, openheid, contact, toegankelijkheid, informatie-uitwisseling, partnerschap, verbondenheid en externe gerichtheid. Er bestaat een directe relatie tussen deze zaken en de algehele effectiviteit van de uitvoering van de OM-taak. De aan- of afwezigheid van deze elementen wordt in beslissende mate bepaald door de cultuur van het OM en het gedrag en de attitude van zijn medewerkers.

Bij de uitoefening van de klassieke, verticale rol is het speelveld bekend en vertrouwd. De nieuwe, horizontale rol moet nog eigen worden gemaakt en is een (ontwikkel)proces op basis van 'leren door te doen' en *trial and error*, waarbij met vallen en opstaan wordt ontdekt hoe de winst kan worden behaald. Voor het OM is het één van de uitdagingen om deze twee rollen (zaaks- en omgeving georiënteerd) steeds zodanig met elkaar in verbinding en in balans te brengen dat deze elkaar wederzijds gaan versterken waardoor een breder repertoire aan acties en grotere effectiviteit ontstaat. Belangrijke competenties van OM-medewerkers daarbij zijn maatschappelijke betrokkenheid en sensitiviteit, samenwerkingsbereidheid, nieuwsgierigheid, lef, doorzettingsvermogen en resultaatgerichtheid.

Informatiepositie

Een goede informatiepositie is essentieel voor de maatschappelijke kwaliteit die het OM wil leveren. Een stevige verankering van het OM en zijn partners in de samenleving is hiervoor noodzakelijk. De maatschappelijke context moet worden gekend en begrepen; weten wat er aan de hand is en waarom. Het OM en de partners moeten over de goede informatie beschikken en in staat zijn deze te analyseren en verwerken tot interventie- en preventiestrategieën. Op basis van deze kennis kan vervolgens de juiste capaciteit en expertise worden ingezet en aangestuurd. In een integrale aanpak heeft niet alleen iedere partner zijn informatiepositie op orde, maar wordt informatie ook nadrukkelijk onderling gedeeld en besproken.

Essentieel is dat het OM en de partners elkaar in de meest brede zin informeren over factoren en actoren die de veiligheid en integriteit van de samenleving raken. Het gaat dan bijvoorbeeld om informatie over de aard en werking van criminele organisaties (infrastructuur, spelers etc.) en de maatschappelijke effecten daarvan, over de resultaten van fenomeenonderzoeken en -projecten waarmee branches, modus operandi en

nieuwe criminaliteitsontwikkelingen kunnen worden doorgrond en vroegtijdig kunnen worden gesignaleerd, en over signalen uit de samenleving over concrete criminogene factoren, sleutelpersonen en omgevingen. Al deze informatie is nu ook al aanwezig, maar versnipperd over diverse partijen en op verschillende niveaus. Op dit punt is een enorme winst te behalen. Informatieposities versterken, stelstelmatig onderhouden en op gestructureerde wijze delen is een 'must' voor zowel het OM als de partners.

Focus

Het optreden van het OM moet altijd zichtbaar en herkenbaar zijn in de samenleving. Dat betekent dat prioriteiten en accenten van het OM in zijn klassieke rol voortdurend in relatie moeten staan tot de maatschappelijke realiteit. Dit vraagt om selectiviteit: kiezen voor de zaken die er het meest toe doen en voor de interventies met het grootste maatschappelijke effect. Gegeven het huidige criminaliteitsbeeld in de landen, zal het OM zich de komende jaren in zowel zijn zaaksgeoriënteerde rol als zijn nieuwe, omgevingsgeoriënteerde rol gaan focussen op de aanpak van drie criminaliteitsvormen: grensoverschrijdende ondermijnende criminaliteit, High Impact Criminaliteit, en veelvoorkomende criminaliteit. Daarnaast wil het OM serieus werk maken van het afpakken van crimineel vermogen.

De grensoverschrijdende ondermijnende criminaliteit vormt een grote bedreiging voor de nog jonge, kleinschalige en daardoor kwetsbare democratische rechtsstaten. Met name de verwevenheid tussen onder- en bovenwereld baart grote zorgen en heeft een aanzienlijke maatschappelijke impact. De keiharde bestrijding van deze complexe criminaliteitsvorm is topprioriteit. Behaalde resultaten bewijzen dat de ondermijners worden gepakt, hun macht en aanzien kan worden gebroken en misdaad dus niet loont. Het Parket PG heeft een initiërende rol bij de programmatische, integrale aanpak, die boven(ei)landelijk wordt georganiseerd en innovatief, alternatief en multidisciplinair van karakter is. Extra middelen zijn beschikbaar voor toegevoegde capaciteit en specialistische deskundigheid.

High Impact Crimes hebben een grote invloed op het veiligheidsgevoel onder burgers. De samenleving rekt op bescherming en snakt naar een daadkrachtig optreden van de diensten; naar genoegdoening, vergelding, onschadelijkmaking en afschrikking. Dit vereist snelle en doelmatige opsporing, verhoging van de pakkans, een voortvarende behandeling van zaken, het eisen van lange vrijheidsstraffen en een proactieve communicatiestrategie. Tegelijkertijd wordt 'aan de voorkant' geïnvesteerd in een integrale preventieaanpak en het voorkomen van recidive, met name bij jeugd en jongvolwassenen, zoals door middel van de Top C-aanpak. De strategie daarbij is gericht op vroegtijdig ingrijpen en het voorkomen van escalatie.

Veelvoorkomende criminaliteit veroorzaakt overlast in de samenleving, met name op wijkniveau. Hoewel niet behorend tot de zwaarste criminaliteitsfenomenen, is dit juist door de veelvuldige publiekelijke confrontatie in de directe leefomgeving wel degelijk

een bron van veel onrust en onbehagen onder burgers en ondernemers. Het tast de kwaliteit van leven aan en daarom heeft de aanpak hiervan prioriteit. Speerpunten zijn preventie en lik-op-stuk beleid. De diensten zijn zichtbaar aanwezig, weten wat er in de wijken speelt en wie de sleutelfiguren zijn (door bijv. community en hot spot policing). Interventies zorgen voor een tastbare normbevestiging ('tot hier en niet verder'). Een snelle executie van die interventies is noodzakelijk voor een zichtbare correctie op crimineel gedrag.

Tot slot is het afpakken van crimineel vermogen de komende jaren een speerpunt. Gelet op het feit dat het bij vrijwel alle criminaliteit draait om geldelijk gewin, en vanuit de overtuiging dat misdad niet mag lonen, worden criminelen op hun meest kwetsbare plek, hun portemonnee, geraakt. Door het afpakken van illegaal verworven vermogen wordt niet alleen het financiële voordeel op alternatieve wijze en ten gunste van de landen relatief snel en eenvoudig ontnomen. Bovenal wordt een belangrijk signaal afgegeven aan daders, slachtoffers en de maatschappij als geheel. Een met crimineel geld opgebouwde status c.q. voorbeeldrol wordt publiekelijk afgebroken en collectieve gevoelens van onrechtvaardigheid, onzekerheid en onveiligheid worden verminderd. Er wordt zichtbaar opgetreden en de samenleving ziet dat niemand onaantastbaar is. Afpakken is geen neventaak maar een kerntaak van het OM, die bij uitstek in een integrale aanpak met veel verschillende partners moet worden uitgeoefend.

Nawoord

Dit perspectief heeft tot doel de eigen OM-organisatie, de diverse partners, het bestuur en de samenleving te informeren over de wijze waarop het OM gezamenlijk met hen de komende jaren invulling wil geven aan de criminaliteitsbestrijding. Daarbij is de nadruk gelegd op de ontwikkelingen en vernieuwingen die wat het OM betreft over de gehele linie moeten plaatsvinden om te komen tot een veiliger, rechtvaardiger samenleving met minder criminaliteit en meer integriteit. Het OM hoopt dat deze nieuwe koers tot de verbeelding spreekt van zijn medewerkers en enthousiasme, creativiteit, werkplezier en een nieuw elan oproept.

Dit document mag geen tandeloze tijger worden, het wil inspireren tot het gezamenlijk tweebrengen van een kantelmoment richting een *culture of legality and justice* in de landen. De praktische uitvoering vereist maatwerk per land en intensief overleg en samenwerken met partners, bestuur en private partijen in de samenleving. Het OM neemt daarin graag het voortouw. Het zal stimuleren, bevorderen en faciliteren waar het kan, maar doet tevens een appèl op alle partijen. Immers, het bereiken van een cultuuromslag is een samenlevingsbrede opgave en een gedeelde verantwoordelijkheid.

* * *